

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ОРГАН ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор. или 2 динара у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ?

(Продужење).

Ош пре, но што су женскиње почеле да се уче занатима, одавале се оне и на вештине и науке, разуме се, на ово само као за украсе, или тек од пасије; а данас уче многе не за украс, него баш зарад хлеба; та данас их учи много више него пре, и учи јавно у школама, и има их гдегде више него мушких, па са тим наукама и вештинама добијају и службе, приватне и јавне, општинске и државне, и раде у њима врло похвално. У Енглеској било је још 1851. године 72.000 женскиња, које су живеле од вештина, науке и литературе, а мушких само 46.000.

Од вештина је поглавито цртање, сликарство и вајарство, што уче, и од чега многе живе. Данас има много славних цртачица и сликарица и то у свима струкама ове вештине; има ксилографкиња и литографкиња (дрво- и каменорезачица) и врло се одликују. Цртање па и вајарство, камено- и бакорез, као и сликање и јесу више женски него мушки рад, као у оните све, што је за украс. Млоштво их има цртачица само за везове и млошто фотографскиња.

Фотографију су одмах прихватиле већ 1851. године, а већ године 1861. било је у Лондону више од 100 фотографских радоница у женским рукама; а прошле године било је у Енглеској више од 1300 фотографкиња, које раде као и мушки а многе још чистије и лепше, а јевтиније. Тако их извесно има и у Француској, Галијанској и Немачкој, па може да буде и код нас.

И моловање (сликарство) је струка, којом се данас млоштво женскиња издржава,

не само простим бојадисањем, него прављећи и стварајући слике на дрвету, на платну, на плочама од метала, на дувару, на стаклету и на порцелану, па и у овом се свему врло одликују. Млоштво их живи од најпростијег рада у овој струци, од моловања карата, земљовида, глобуса, од бојадисања различитих слика, особито за наставу дечију. Хиљада их молује собе, шилтове за дућане и свакојаке слике и иконе за трговину, па израде лепше и чистије него многи мушки. Ал има их и ових виших и правих вештакиња, које стварају слике. У Енглеској је било прошле године више од 1000 правих вештакиња сликарица. На овогодишњој изложби сликарских и вајарских радова у Паризу било је више од 300 дивних слика и више од 20 вајарских дивотвора, све женског рукотвора од гђе Вито, Мартине, Лавалете, Бродек, Ајретон, Рот, Берград, Берто и др., којима се сав свет дивио и диви. И ми смо имали славну сликарку гђицу Катју Ивановића и сада имамо гђу Полексију Тодоровићку, којима се дичити можемо. Гђа Женавар, наследница славнога сликара Женавра, поклонила је ове године француској сликарској академији 3.000.000 франака на штитеидије за ученике и ученице сликарства. Ал има и по другим крајевима славних сликарица и портретарица и има и историчких сликарица, које нимало не уступају мушким. Славна сликарица А. Аугебург у Дражђанима довршује сада апотеозу покојноме краљу баварскоме Лудвику II., велику и дивну слику, која још није ни свршена, а продаје се већ у малим фотографијама на милијоне.

Исто тако се одликују данас женскиње и у вајарству. Још пре 15 година било је у Енглеској још више од 1000 женскиња вајарица, које режу и стварају дивне слике од дрвета, од слонове кости, од белог мермера и од другог камена исто онако, као и први вештаци у овоме, и има, који режу у металу као гравиркиње, и раде све лепше и лепше. Млоштво их има, које само праве и лене различите фигурице од гипса. Исто тако има их, које праве дивне мозајике од разно срезаних и бојадисаних дрваца, шкољкица, пужика, корала, кампачака, стакалаца, ђинђуфа, седефа и бисера, па и у овоме се одликују све лепше и лепше; али они у Лондону имају већ од 20 година политехничку школу, у којој се уче цртању, моловању, резању. Оваких школа има данас и по Русији и по другим крајевима; и све више женских долази да учи, и надмећу се, која ће шта лепше да уради.

Још много више женскиња живи данас од музике и певања. И ово је више ствар женска и приличи им већма, као и све, што је за омиљење људског живота. Женско је, да пева као мало весело дете, као девојка и као млада жена и мати, још има да пева чак и као стара мајка, да научи и унучице певати, појати и богу се молити. Али није ни певање ни свирка само за украс, него данас живи млоштво женскиња од музике и певања, не само певајући и свирајући по позорницама малим и великим, него многе живе најгосподскије као певачице и свирачице у најбогатијим кућама и као придворне певачице и свирачице на владарским дворovima у краљевским и царским палатама; и има их, које добијају одличја од самих влада. Тако је ове године одликовала француска републиканска влада Милу Карвалу при одступању њезином од позорнице. Таквих придворних певачица и свирачица има у Енглеској, Француској, Шпањолској, Талијанској, Немачкој па и по славенским крајевима у Ческој, Пољској и Русији. Ал и оне мање вештакиње живе лепо и лепо одрже себе и своје. По горњим већим варошима има их по 100 и више, које дају часове, па уче и одраслије, особито децу, свирци и певању. Има их, које живе само од удешавања гласовира (штимовања).

А данас има женских славних учитељица чак у конзерваторијама и раде онде боље него мушки при образовању женскиња; тако је славна певачица А. пл. Оргена у конзерваторију дражђанском; у бечки конзерватор дошла је за професора госпођа Заремба пијанисткиња, ученица сл. Листа а удовица пијанисте Заремба, што је у Петрограду умрло; и нису оне саме, него их има више: тако је чувена и гђа Анц и Тишер и гђе Буха и Берге и др., које се по читавој Европи славе. Данас има женскиња славних композисткиња: тако је А. Холмес у Милану, која је написала ону дивну оперу Ерин; тако је у Падови грофица Ида Колир, која је написала оперу Голдонијеру, па коју се данас јатми цела Талијанска, да чује и да се дивни композицији. У Немачкој су створиле саме музичарке фонд за музичарске удовице и сирочад; за 2 године дана накупили су више од 50.000 марака и то без туђе помоћи, саме својим улозима. Госпођа Мајербер, удовица сл. музичара и генералдиректора Мајербера, оставила је тестаментом имање од 10 милијона фор. као закладе за благотворне цели, и унучадима својим тантијему од опере Африканка осим камата од оставине у готовом новцу, коју ће подићи кад буду пунолетни.

Најпосле и од глумачке вештине живи данас млоштво женскиња, не само по Енглеској, Француској, Немачкој и т. д. него и по словенским крајевима, особито у Ческој, Пољској и Русији. Па и у овој вештини славе се женскиње као и мушки и још боље. Сваки дан има по новинама хвале и славе женскињама, које се као глумице врло одликују. И ми имамо нашу Милу Гргурову, Руџићку, Рајковићку и др. Браћа Хрвати Руџићку-Строцу, Бајзу и др. Мађари Лујзу Блаху и биће их све бољих и бољих. Данас их има, које саме самците представљају читаве драме, читајући и декламујући у више гласова и ово врло похвално. Ове се вештине плаћају данас боље него све друге. Има певачица, свирачица, играчица, глумица; па за 2—3 песме, што одпевају, или за 2—3 комада, што одсвирају, или за 2—3 игре, што одиграју, па и за сваку представу, добију свако вече по више хиљада награде, а не раде више него по 1—1¹/₂ сата. Славна

глумица Сара Берихард путује данас чак по јужној Америци, а погодила се на 220 представа, за сваку представу да добије 2500 фор., а кад падне на каси 10.000 ф., она добије 5000 фор., и осим тога добија путна трошка месечно по 4000 ф. Оваких награда а за рад од неколико часака, нема више ни у једном раду и вештини. —

Најпосле и у наукама почињу данас женскиње да се одликују и то чак до највиших, тако, да у овима не уступају мушкима; и то не само у струци педагошкој и медицинској, него и правничкој, и филозофској, и богословској. Многи се чуде томе и од образованих људи кад чује, да се удовице и девојке одају на ове високе науке; а овога има још од прастарих времена. Још у старих Грка било је женскиња, које су се одликовале филозофијом, филологијом, археологијом, математиком и медицинским струкама; и било је жена и девојака славних песница (стихотворака) и списатељица. Славни грчки филозоф Питагора и на 200 година после њега филозоф Платон, а после и Аристотел и други, имали су много ученица жена и девојака, које су се славиле по целој Грчкој, а после и по целом свету; тако је славна Теана, Аспазиа, Дијосима, мученица Ипатија и др. По неких учених женскиња било је и у старих Римљана, као што је Корнелија, мати слав. Граха, позвије и у Талијана, Енглеза, Француза, Немаца, па и у Словена; а још пре Грка, било их је у Азији и у Инда, и до последњег доба, било их је и има највише у Јапанаца; ту је прошлог столећа било жена и девојака, које се славе не само у песништву, него најлепша историчка и филозофска дела писале су женскиње; па нису занемариле ни телесне снаге своје, него су се већбале и у гимнастици и у војничким играма, као борци са оружјем, особито оним, где треба више хигрије. Јапанска велика царица Инго својим војничким предузећима и освајањем стоји онде, тако на гласу, да су је прозвали мајком ратнога бога. И опет су ово само поједине, које су се тако одликовале, а тек од последњег доба почиње их данас, — а то је 2000 година после онога славнога грчкога доба — опет повише да долази

у велике школе и да се одаје на највише науке, па са одликом полагају и докторате. Највише их се одаје на педагошку и медицинску струку, на ове две за живот најважније струке.

Васпитање и учење деце, то је један од најглавнијих радова женских био и данас је најглавнији и искључиво женски рад у породицама. Матере су, које рађају и васпитају и то им је најузвишенији рад. Али данас има и у овоме сила више вештине и скупљена знања, него што је било пре, па баш са овим живе данас стотине хиљада и мушких, а особито женскиња као васпитатељице и учитељице јавне и приватне, почев од најнижих места, почињући од оне најмање деце па до универзитетских катедара. У Енглеској било је прошле године 124.000 јавно постављених учитељица. Тако има и у Француској, Немачкој, Талијанској, и све више их и више службу ову преузимају, па и у словенским крајевима излази данас све више женскиња учитељица; у Варшави је било прошле године на 200.000 становника 1325 учитељица и испитаних васпитатељица дечјих. У Америци их је још много више, тамо је већина школа, особито основних, у женским рукама. $\frac{7}{10}$ учитељских места (штација), женске заузимају и све више их долази у учитељске школе па учи и одликује се. Истина, има и међу овима, које у ове школе долазе само по нужди, а не из љубави к учитељству, као што је већина мушких, па је онда са такима и по друштво горе и у њему лоши успех и лоши напредак. Али су таке женскиње ретке, јер су честољубивије и вредније, с већим стрпљењем и издржљивошћу уче и стоје ближе правој педагошкој струци, јер их се више и тиче. Наука о васпитању деце, наука о чувању здравља, о неговању болесника, о кућарству, па и сама морална и религиозна струка, као и чистоћа матерњег језика, све су то лепе науке и у нашим свршеним приправницама бољи капитал за породице и општине, него да свака има много хиљада новаца. Са овим знањима може се мерити свака са снахицама, а биће као жена задовољнија с мањим и начиниће сваку кућу, у коју год дође, напреднијом, него многа друга, која

много поваца носи. При учењу и васпитању мале деце треба одвише стрпљења, пажње, њежности, оданости, љубави, а овога има највише у женскиња; ни близу нису мушки за ово као женскиње. И што су деца мања, то су ове све згодније за учитељице као и за васпитатељице и чуварице, и никада неће бити за ово мушки онако згодни као женске. Али и на вишим и највишим школама има женскиња, које раде као професори. Данас има у Америци много школа и учевних завода, којима женске самостално управљају. У малој државици Јови било је прошле године 37. управитељица жен. завода и 13 учитељица виших жен. школа. Тако их има и у Европи: Енглеској, Француској, Немачкој и др. У Немачкој су данас славне управитељице: Бихнер, Вебер, Бинтер, Вистенфелд, Голдшмит, Гутбир, Калм, Ламерс, Левад, Лепер, Лен, Лете, Мешцер, Моргенштерп, Хенчке, Хирш, Шмит и др. Још више их има у Данској и Шведској. У Данској било је, по попису од 1855. год., а то је пре 30 година, учитеља и свештеника мушких 18.532, а женских 23.168, а данас их има још више и све више их се спрема за учитељски рад. И у наше српске учитељске школе долази их све више, кад кад их има половина, и да је среће и свести, па да се у ниже разреде свуда постављају учитељице, било би их сила више и по народ много напредније. Још боље су за чуварице мале и веће, особито женске деце, и за приватне учитељице и васпитатељице у имућнијим породицама. Али и за учитељице одраслијој деци не само женској, него и мушкој, ове су боље за учење страних језика, јер више и слободније говоре, па се тако пре деца ослободе; исто тако су за музику и певање и за краснорис и цртање. Па није само уз децу, него има их данас, које живе уз богате старе и самохране госпође, прављећи овима друштво, читајући им листове и књиге, или казујући им читано, па живе боље, него многе учитељице и управитељице завода: а које су лепшега, финијега васпитања, оне живе уз ове богате госпође, као, да су саме господари, и обично наследе боље, него многи рођени; али ваља саме да потраже себи место, а не да чекају скрштених

руку. — Данас многе отварају приватне заводе, и као управитељице завода васпитавајући и учећи одраслију женску децу из богатих кућа, обогате се боље, него мушки са оваким заводима. Има испитаних учитељица, које примају женску децу к себи на стан, па их приватно спремају за више школе и многи се хвале с њима. По Немачкој данас удове учитељке, попадије, докторке, траже одраслију женску децу к себи у кућу, па их науче кројити и шити хаљине и рубље, говорити стране језике, свирати у гласовир и певати, науче дијететици и поглавито практичном кућарству. А да би се боље дознало за ове учитељице и васпитатељице, имају они писарнице, па објављују свима, који требају оваких учитељица. По Немачкој подижу данас учитељице своје куће у чувеним бањама (купатилима), да би оне, кад су болесне, имале бесплатан стан и храну, јер је то по илицама врло скупо. —

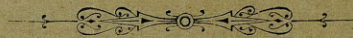
Али је од свију васпитачких радова женских, држање дечијих вртова (забавишта) по општине и породице, најблаготворнији рад. Што је за младице воћке, оплемењивање, то је за децу овај врт. Ту се вештачки развије дете, да буде образац онога, што по својој нарави и дару може да буде. Буде образаца и без врта, али само случајно, а никада онаких, као из врта; као што буде и од двјака младица само по нека племенита, али од хиљаде једна. Овде се систематски развијају сви дарови, а онамо напољу тек случајно се по који пробуди, па неки случајно и развије, али ни у полак као у врту. Дечији вртови, то су она света места, где се лепше пробуде и развију умне и телесне снаге него игде. Ту се положи основ умном и телесном цвету, па тим и напредном животу. И само док се саобразно овој школици и основне и све више школе преустроје, па док се и домаћи и друштвени живот преиначи тако, да не квари оно, што школа уради, него да то потпомогне; и док стану ове школице свуда радити, што ће онда бити кад сви родитељи увиде потребу и корист ових школица, па буде свако место и сваки крај од места, села и селишта као и вароши имало ову школицу, па да не остане ни једно дете, ни оно од најси-

ромашнијих родитеља без ње, тек онда ће се видети од какве ће неизмерне користи бити ова школица по цео људски род. Школице ће ове бити главна преобразница целога народа. Људи ће отуда изилазити развијенији душом и телом више, него што се и замислити даје. Ко је рад, да види ово у напред, нека уђе у сомборску школицу, коју је прошле године подигла ова славна општина све подстицањем и истрајним узимањем оне наше славне педагошке старине г. Н. Ђ. Вукићевића, што је Сомбору овим и многим другим просветним радом тако дично име стекао. Ту имамо прву и праву ову школицу за нашу малу децу, ту ваља видети учитељицу гђицу Олгу Павловићеву и ону децу, па да свакоме ударе сузе од радости; онде је прави живот дечији, онде је дечији лепши рај, оно је деца друга боља мајка, јер развија у њима оне богодане даре вештачки, што ни оне рођене мајке без оне школице никада не би могле извести. Мајке дају деца тело, а ове учитељице развијају душу и ум. За то данас сви свесни људи отварају ове школице, јер су ове од свију најјев-

тиније и за општине, да их држе, и за учитељице, да их ономе, што треба, науче. Свака зрелија девојка може за кратко време савладати све оно, што се иште за ову учитељицу, само ваља да се заузму за ове школе и да их подижу родитељи и женске задруге. Данас би нам најнужнија била школа за образовање ових малодечижих учитељица. Надамо се, да ће прве оваке школе у нас подићи Загреб, Сарајево ил Београд, а могао би и наш Народни Црквени Сабор ваља што учинити за оваку школу. —

Има данас хиљада оваких вртарица и чуварица мале деце, које као приватне, кућевне учитељице раде, и доводе се у наше куће из далека света, које не знају ни нашега језика, те наша мала деца морају најпре немачки да науче; али никада неће ова деца, што се самце уче, бити оно, што деца, која се у дечијем друштву уче и развијају. —

Толико имасмо за сад навести о педагошкој — за напредак народа, најглавнијој струци школској. —

КАКО СЕ ОДРЖЕ ДЕЦА ДО КРАЈА ПРВЕ ГОДИНЕ.

Сви лекари препоручују данас матери, макар била слаба и преслаба, да она прво 10 дана сама своје дете доји, па ако после може и даље, тим боље и за њу и за дете. —

То сила помогне детету да остане живо, макар само један или два месеца сисало; а што дуже, то боље. Ако би мајчино млеко било слабо, онда се мора додати другог. Само кад мати нема млека, ил је болна преболна, онда се дете мора хранити другим млеком, па ако се нађе здрава доја, тим боље, ако не, онда је кравље млеко најбоље.

Без млека нема живота детету, никоја друга храна не накнади тог, и у залуд вам је сва друга мука, јер без млека само патника дижете, да вас и себе намучи.

Кравље је млеко боље некувано и неопрано, па с окуваним разблажено, и то првога месеца са још толико воде, а после

до 5. месеца са трећином, а од 5. без додавања воде.

Дете ваља уредно дојити и појити. Најпре свака два сата, а после свака три сата.

Ако га појиш из стаклета на сисак, морају стакло и сисак бити сасвим чисти, другчије је зло. На чистоћу ових има мати најстрожије да пази, да би одржала дете у животу.

За то ваља то стакло да стоји непрестано у чистој води, па кад треба, онда се извади, оцеди, и колико треба у њега млека налије па дете напоји, а што остане, оно се одмах истресе, па стакло и сисак добро опере, па опет у чисту хладну воду остави. Ко на то строго не пази, неће одранити дете, јер ће му час по имати пролив, док га овај не умори. После 9 месеци сме се детету давати по мало и друге хране, и то само по мало ситна гриза, житне каше ил чорбе од каше.

Што се тиче чорбе од меса, у томе се лекари мишљењем разилазе, па једни још и данас препоручују ту чорбу, а други је одсудно забрањују, и ових је с дана у дан све више, и све више је мајки и родитеља, који се осведочавају, да је месна чорба што јача, то већма шкодљива деци, и да од ње добијају различите осне, а које се хране млеком, макар то било и до 10. године, још ни једно није удавила ни осна ни гушомора.

Децу ваља до краја прве године сваки дан окупати, ал вода не сме бити топлија од 28° R. (степени реомирових), толико је и дете топло, и то само за првих 14 дана, а после се силази на мање топлу воду, на 26°, 24°, 22°, па сићи на 20° R. па ниже не.

Зарад овога пужно је имати термометар (топломер), има их данас за 50 новч. Тај је преко потребан у свакој кући како за мерење топлоте купаће воде, тако и за мерење топлоте ваздуха у соби, у којој дете лежи, особито зими због грејања собе, да ни соба не буде топлија од 16° R.

При куњању детета имају се врло чувати очи детиње, да она прљавом водом не уђе у очи, а још мање сапуњавина.

Кошуља и пелене на детету ваља увек да су чисте и суве.

Везивање и утезање детињих руку и ногу, крајња је глупост, само будале то чине и допуштају.

Постеља детиња ваља да је мекана, а не од перја, и покривач ваља да је топао, али лак.

Постеља ваља тако да стоји, да дете види прозоре, али да му не упира сунце у очи.

Соба треба да је чиста, са сунчане стране, а прозори увек отворени, докле год не окупе мразеви; и опет треба, да је дете што више на пољу на слободном чистом ваздуху, јер ово му је после чисте хране највећа потреба.

Тако држећи децу доживе ова другу годину и даље и буду здрави људи, а друге их млоштво помре још пре краја прве године и то највише оне од слабих родитеља.

*

ШТА ЈЕ ДАНАШЊА КУЈНА.

Један од учених Немаца вели за данашњу кујну, да је она од свију данашњих мора и куга највећа, и најјачи затирач образованог света. Она је данас најјача сметња здравог развитка телесног и умног у образованих људи. Она поквари људску храну, ову најглавнију потребу за развијће телесно и умно. Она одузима јелима снагу и укусу, те на место да нас снаже, слабе нас, навлаче болести и прекрате живот. Још вели даље: да је онај чин, кад су људи узели ватру у помоћ, да њом готове јела и храну, био најнесрећнија заблуда; јер отуда су поникла небројна зла и болести, од којих данас сав образовани свет страда. Само помоћу кујне и њезиних чини, особито ватре, могли су људи тако насти, да против свију лепших осећаја својих, своју најмилију животињу кољу, па лешину њезину за јело узимају; а то јело навело

их је после на словито и опојно пиће и на оне друге љуте зачине, да љутинама загуше не само онај немили укус, и ону природну одвратност од јела меса, него да њима забуне и сва лепша осећања своја. Па макар да има више хиљада година од како та кујна мори род људски, опет се та јела и пића, непрестано млоге и праве се све више зачина, те с дана у дан све већма упропашћују баш образовани свет.

За то ко себи и својима добра жели, нека се уздржава што више може од данашње кујне, па макар да није можно оставити је са свим, али нека то има свака домаћица на уму и колико год може, нека своје чува и одучава, а највећма нека чува и одучава децу, јер ова долазећи на свет све слабија од све већма покварене крви родитеља, све већма ће натити и пропадати од те данашње несрећне кујне.

*

ЗИМЊЕ ВЕЧЕРИ НА СЕЉУ.

Допис из Бачке.

И зима има своје дражи и милине. Да није друштва, да није пријатеља и пријатељица, била би зима несносна, јер ко ће да преседи без икакве забаве оне млоге суморне дане, како би се прекратиле, без друштва оне дуге ноћи, па још у селу, где нема ни читаоничких забава, ни позоришта, не само свог, него ни туђег, где нема предавања, нема беседа, села ни других задружних забава. Ми на селу накидамо све то својим добрим пријатељицама. Пре смо се скупљале сваки други, трећи дан код једне ил друге пријатељице, па уз шав, вез ил плетиво ћеретале ил ћаскале, шта нам је на памет дошло, па тако проводиле дане и донекле и ноћи; по који пут су нам се и мужевни искупили, па поред чаше вина ил шоље чаја ил црне кафе претресали српску и светску политику, а ми слушале па блажиле, кад би који и сувише претерао у својој ватри. У таквом расположењу проводисмо лепо и красно, да нам је чисто жао било, кад настане пролеће, па морамо да се одвајамо и да по својим пословима, која на салаш, која у банти, а која доцније и у куватило, одемо, те се по 4—5 недеља не видимо и не састајемо. Овако је било, а сад ћемо боље удесити.

Дане о ускресу одем ја својим родитељима у К. у госте, па чујем, како су се тамо преко зиме неке куће сложиле, те се по дванут недељно састају на једном и другом месту, па ту свирају, певају и декламују. Мени се то јако допало, и ја мојим пријатељицама приповедим, како се лепо проводи зими у К. па позовем их, да и ми таково што удесимо за ову зиму. А што не, та и међу нама има нас, које свирамо, које смо приличне певачице и декламаторке. И ми тако озбиља склописмо ово дана женски клуб од нас 6 женскиња, па ћемо се сваке недеље по реду скупљати код једне ил друге пријатељице на после подне од 3—6 сати, а понећемо тамо и свој шав, вез, плетиво ил други који ситан посао. Скупљаћемо се по трипут недељно, а удесили смо тако, да се сваки пут домаћица спреми из оног,

што најбоље зна, или, што је читала, па да нас тим забави. Или да одсвира, који леп комад, или да одпева коју дивну песму, или, да нам чита ил прича, каку узор приповетку ил какав поучан чланак, што би нас занимао, ил да декламује, па, ако је вешта, као што нас и има, да прикаже по којој одломак из нашег позоришног репертоара. Прошле недеље смо одпочеле сезону код мене. Моја је ћерка свирала, а пријатељица М. певала и декламовала „Јадну Мајку“ од Змај Јована Јовановића тако дивно, да су нас мрави пролазили, кад смо слушале.

Зар није то красније, зар није племенитије и боље, него што су одпочеле већ и на селу сво у мом комшилuku младе и красне жене, да проводе своје младе године у картању, у том празном и штетном, за једну образовану и кућевну младу жену недостојном послу. Ми сад прибављамо лепе књиге и листове, и спремамо се свака како ће која боље и пријатније забавити своје пријатељице, кад па њу дође ред. Не треба да мисли ко, да ћемо ми ту трошити на ужине и сјајне дочеке, боже сачувај, ми смо се већ удесиле, да изнесемо, шта која има, белу кафу, укуваног воћа ил друго што, никад више од једне феле, тек да се приватимо мало.

Шта ме је изнепадило. Била сам о Митрову дну у Новоме Саду и састанем се с пријатељицом Даницом, па ми приповеди, како је она са својим пријатељицама удесила, да се скупљају у неке дане код једне и друге пријатељице и да у сличним забавама проводе зиму у дане, кад не буде тамо других јавних забава. То ми се тако допало, да сам наумила била одмах, да у овом штованом листу изнесем и другим нашим пријатељицама на углед ове мисли, па можда ће и по другим местима и друге пријатељице покушати, да спреме себи оваке поучне и племените забаве и да у пријатном и лепом проводу прекрате ове дуге зимње вечери за цело пријатније и боље и корисније, него у картању и бесносленом ћеретању, па што често бива, и оговарању других.

Овако чине и друге образованије жене. Ја сам читала у једном немачком женском листу, да се тамо скупају жене и на јавним местима, на држе поучна предавања, концерте и др., на које долазе и научени људи и са задовољством прате тај рад, а за што не би и ми по својој снази заводиле таке забаве, наравно прво у своме ужем породичном кругу, па временом ће се ваљда наћи и међу нашим сестрама

која, да се усуди, да изађе и у шире јавно поље својим умотвором.

Ја сам ето казала, што сам знала и умела и молим славно уредништво, да ми не замери, ако што није испало по логичном и граматичном правилу. Кол'ко 'мам, тол'ко дам.¹⁾

Милка.

¹⁾ Молимо врло лепо, да нам се чешћа овако лепим и поучним дописима јавите, а нама ће, па и нашим читаоцима зацело, мило бити, да чују из женских уста овако вреле и лепе мисли.

Уред.

БУКВИЦЕ О ЖЕНСКОМ ОДЕЛУ И НАКИТИМА.

— Душевне милине и врлине, то су прави украси, који далеко надмашују све спољне наките; само тим разликује се васпитана од неваспитане, а спољним накитом ни најмање.

— Жена и девојка, којој су хаљине и накити ствар главна, показује, да сама собом ништа не вреди.

— Жена, која се у којој одећи мужу своме допада, та је довољно и сувише и лепа и накићена.

— Има жена, на којима више вреде хаљине, нег оне саме.

— Има малоумних, које се дотле муче хаљинама и накитом, док ма коју будалаштину на себе не метну, да свако види, шта су и какве су.

— Кад би све жене оно дале на украшавање срца и ума, што баце на хаљине и наките, биле би сила вредније и сила срећније.

— Која се брине како ће се нажити, тој је и у глави, како ће се допасти.

— Која се много огледа, слабо кућу надгледа.

— Лепа је душа и у простом оделу исто онако лепа и лепша, него и у богатом.

— Лепа је млада и без накита лепа; а није она најлепша, која је највећма накићена.

— Лепој и младој не треба накита, а ружној и старој узалуд је.

— Много накита, знак је пијана ума и свести.

— На девојци нема лепше хаљине од смерности, и што је дуже носи, све лепша излази.

— Не начини хаљина ни једну лепом, него само ода, каква је која: каква хаљина, онака и жена, — смерна хаљна, смерна и жена, — шарена хаљина, шарена и жена.

— Необично одело увек је знак нечег необичног у глави.

— Одело и накит не усрећи никога, ни ону, која их носи, а њезине још мање.

— По (необичном) оделу зна се и шта која на уму има.

— Пристојно одело на девојци и које одговара стању и имању родитеља њезиних, знак је паметних родитеља па и девојке.

— Ретко накит лепоту уздигне, него је свали тако, да је млога лепша ненакићена, него накићена.

— Свака, која се кити, показује, да не зна, чим би се боље забавити могла.

— Чисто и пристојно одело донесе нам више поштовања, него накит.

— Чисто и смерно одело чини част и детету и родитељима.

— Шарене хаљине вољу само деца и будале.

— Што је на ком више спољног накита, то је мање унутарње вредности.

ЈЕДАН РУЧАК У АРАПСКОЈ КУЋИ У ДАМАСКУ.

Тамо у светој земљи Палестини на више вароши Кане, где је Исус у сватови претворио воду у вино, где су извори реке Јордана, у коју се наш Спаситељ крстио, имаде једна велика, прекрасна варош, која се зове Дамаск. Та се варош са своје дивне околине, са свога прекрасног положаја од свију источњака високо уздиже, песници је славе, а и сам Мухамед, кад је једном са својим вернима на ону страну путовао и угледао дивоту и красоту положаја и околине оне, вели се, да је рекао: „ја хоћу само у небесном рају да живим, а нећу и у земном,“ па се окренуо и отишао одатле, да га само не мами и даље лепота вароши. И данас је велика и богата та варош, броји преко 120.000 становника. Ово је уједно колевка апостола Павла, па и данас се тамо показује место, где је Павле, обузет небеском светлошћу, обрнуо вером и од гонитеља постао најревноснији поборник хришћанства.

У овој вароши било је од вајкада Арапа мухамеданске вере, па и данас их тамо има у великој гомили. Код једног таког Арапина био је позват на ручак један путник Француз, па због занимљивости своје вредно је, да се чује, како тај човек прича о њиховим обичајима при дочеку и ручку. Он вели ово:

„Још уз пут приметио сам моме путевођи Ибрахиму, да би волео да видим, како изгледају арапске куће из нутра и да упознам њихов породични живот и домаће обичаје, те ми он обрече, да ће ме по повратку нашем у Дамаск одвести своје брату на ручак. Једва сам чекао, да доживим и то. Кад смо се вратили у Дамаск, ја опоменем Ибрахима на задану реч, и кад други дан, а он дође по мене да ме води брату своје на ручак.“

Кућа братовљева лежала је у најудаљенијем крају вароши ове и кад сам улазио кроз вратаоца унутра, морао сам се скоро придвостручити, док сам се провукао кроз њих, тако су ниска била. Чим сам се исправио, а ја се нашао у једном четвртастом предсобљу, па уз зид свуд камонита седишта. Ту дочекују мухаме-

данци госте своје, а ретко, да кога постигне та срећа, да и даље приспе. Кроз средњи зид воде опет мала врата у двориште (авлију), које је постављено белим мрамором и на среди тога налази се осмокути базен (бунарчић) из кога скаче у вис вода. У наоколо тога подиже се зграда на кат, и од врата, куда смо ушли, воде степенице у поједина одељења. Соба, где су мене увели, није виша од 8 стопа, на среди је низак сто, око којег су поређани јастучићи за седење. Уз дуварове су понаместани дивани, а под (патос) је застрт ћилимом. У соби дочекао ме је седећи на дивану с босим прекрштеним ногама, пушећи, Ибрахимов стари отац и млађи брат, момче тако од својих 18 година. Старац ме по обичају поздрави седећи и понуди ме, да седнем крај њега. Тек што сам сео, а донесу и мени чибук и понуде ме с црном кафом.

За неколико минута после нашег доласка уђе Ибрахим у собу са три младе и богато обучене женске, оне ми се смерно приближе и пољубе ме у руку. Лице им је више жуто, обрве и коса црна и може се казати, да су више лепе, а једна баш милокрвна. На Препма су имале по један мали плав цвет и две су биле тетовирате (бојом ишаране) на челу између обрва, а трећа на бради. Све су три ишле босе. Нокти на прстима и ногама обојадисани угасито црвеном бојом, а на чланцима од ногу имале су гривне од сјајног метала. На глави су носиле фесове (капе) од црвеног сомота, са великим златним гомбама (китицама) и оперважени около златним гајтаном. Коса је била исплетена златним новчићима. Горња аљина искићена као и фес златним гајтанима од црвеног сомота допирала је тако до колена; а до чланака су допирале свилене напогвице. Око врата свилене мараме, које се крајевима спушташе до појаса.

За мало по доласку ових женскиња, постави се онај ниски сто на сред собе са једним тупцетом судова. Ту је у њима било неке чорбе, живинска меса, неко јело од пиринца помешано са ситно истученим месом, неке кнедле (голубићи) печене

у зејтину а постављене на чокотовом листу. — Било је грожђа и друга воћа и т. д. Све је било на једанпут изнешено. Вилушака и ножева није било, него се сваки служио својим прстима, и није се узимало једно по једно јело, него се вадило из више на једанпут, шта је ко хтео мећао је у свој тањир преда се. На сред стола био је један једити стаклени бокал с водом из ког су се сви напијали. Само је једна од ових женскиња седела с нама за столом, а друге су две служиле. Поред те женске старешине посадили су и мене. Кад сам видео, како они рукама узимају из оних пуних чинија, усудим се и ја, па станем вадити, шта ми се свидело и мећати преда се у тањир, па почнем јести. Кад на једанпут, ја баш да пружим руку у мој тањир, да узмем јело, а моја комшиница узима из мога тањира баш оно, што сам ја хтео узети, па једе она. Мене је та слобода изненадила, што је мој Ибрахим приметио, па ми каже, да је то пријатељска наклоност која ми пружа слободу, да се и ја послужим тим правом, те онда и ја пружим руку и извадим из тањира моје комшинице један део меса.

Није ме ово прво чудо ни прошло, а ја видим, где моја принцурста комшиница из оног нсецканог меса у рукама својим сипавља један попрличан ваљушак. Ја нисам знао, шта она тим смера, ал ме је занимало, шта ради, па сам све у њене руке гледао. Кад је била готова, она загризе једно парче од оног ваљушка, а оно

друго у руци пружи мени к устима, а ја трже главу даље. Ибрахим се насмеја, па ће ми рећи: „узмите само, то је за вас велика почасти. Наше жене не знају туђега обичаја, па оне чине тако и према странцима, као и с нама“. Тако ја онда пристанем и примим понуду. Међутим пође и један Црнац око стола са једним бакарним судом пуним воде, у који су гости умаkali и прали своје прсте.

Тако смо пуна два сата скрштених ногу седели за ручком, док ми се није досадило, јер колена ми се згрчила и једва сам чекао да устанем. Тако на моју молбу поустају сви и посадим се на диван, ту нам одмах пруже кафу и чибук. Ал сад тек наступи дрека и ларма, што мога века нисам чуо. Женскиње оне, хтедоше, што боље да угосте свога страшца и да му одаду што већу пошту и да улију у мени што лепше мњење о гостопримству Арапкиња, донесоше своје тарабуке (инструмент за свирку) и стадоше на њ штапшима тако ударати и уз то тако дисхармонично певати, да би човек побегао, да само не слуша. Сваки су елик свршиле неким заједничким јаким ускликом, па онда опет стану лупати у своју једноставну свиралу. Да се из стида и скромности нисам уздржавао, ја би их, верујте, замолио био, да се мене ради не труде толико.

Тако сам ја прошао на турском ручку у Дамаску и више ме неће вући срце, да видим и други пут.

По немачком

В—а.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

13. седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане у Новоме Саду 10. (22. октобра) 1886. године.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Аркадије Варађанин перовођа.

Присутни су: подначелница: Софија Чакра, благајкиња: Софија Јевтићка, одборнице: Христина пл. Новићка, Анка Павловићка, Милица Лојкићка, Марија Завишићка, Катинка Христићка,

Ирма Адамовићка, Љубица Димовићка и прегледачица: Ана Петрика.

бр. 84. Чита се записник 12. одборске седнице од 2. октобра (21. септембра) о. г. — Одоставерава се.

бр. 85. Председница извешћује, да се синоћ упокојила задругарка и бивша одборница задружна гђа Софија Славнићка рођ. Грчки, ревносна чланица и одборница. — С тугом на знање и одређују се с начелницом још три одборкиње да изјаве породици покојничиној тугу ове задруге за покојницом.

бр. 86. Председница позива одбор, да се изјасни, кад жели и у каквом облику приредити једну забаву у корист ове задруге, односно њене благајне. — Решава се, да се приреди игранка е вечером и то, ако је могуће 1. (13.), ако не, онда 4. (16.) новембра о. г. у дворани срп. народ. позоришта. Јела и пића даваће задруга по обичној гостионичарској умереној цени. За то се имају зготовити и исписати српски јеловници, који ће се публици ставити на углед за избор јела и пића. За набавку свега тога побринуће се начелница, подначелница и одборкиња Катинка Христићка. За музику се имају побринути одборнице: Љубица Димовићка и Ирма Адамовићка, за јаван позив перовођа, и штампаће за Србе српске, које ће саме одборнице носити и позивати по срп. кућама, а у несрпским кућама слаће се поштом мађарско-немачке позивнице. Улазнице ће бити само за особе и вредиће по 1 фор. а. вр. Ученици са гимназија, трговачке академије и више девојач. школе имаће улазнице у пола цене.

II.

Суботичка добротворна задруга Српкиња држала је 21. октобра т. г. одборску седницу, у којој је председница гђа Милица Димитријевићка снажним речима представила члановима ону невољу, која је задесила понајвише Србе у Т. Бечеју услед пожара, и довела многе наше породице до безкућништва и просјачког штапа, позивајући уједно чланове на изјашњење, шта да се чини у корист тих страдалника? На које одређено би према ограниченим средствима задруге из благајне прилог од 10 фор., осим тога куљење добровољних прилога, у коју сврху је именован пододбор од млађих чланова задруге под управом и начелништвом врле родољубкиње и ревносног члана задруге гђе Е. Мучалове, која ће у цели скупањања прилога скупањачицама вужна упутства и листе издати. Као што смо извештени дотичне госпођице као изабране чланице задруге драговољно примише се тога племенитог труда и према местним околностима скупише приличну своту на погорелце у Т. Бечеју, — јер за Срп. Црњу особена листа циркулира, која ће се свота кроз који дан на председника правосл. српске црквене општине припослати, а имена скупањачица и приложачика у јавним листовима саопштити.

Даље је председница јавила, да се у месту настанила једна госпођа, која је врло вешта ши-

вењу женских хаљина, о чему има најлешних сведочанства, па је рада, да даје у тој вештини поуке. Она се обвезује већ са свим одрасле женскиње женском шву и кројењу потпуно научити за два месеца уз хонорар од 10 фор. тако, да ће иста женскиња кадра бити на своју руку ту радњу радити, — држи, да би добро било и са свим задружној цели одговарало, кад би једну или више сиромашних девојака тој вештини задруга о свом трошку изучити дала. Да би могла с готовим предлогом изићи, и да би се осведочила, хоће ли мисао њена имати одзива међу овдашњим сиромашним женскињама, пустила је то на глас, и дојак о јој се пријавише четир сироте девојке, које би раде биле изучити се женском шву, и ради помоћи моле задругу. Одбор прихватајући овако племениту мисао председнице одређује помоћ од 10 фор. двома девојкама и то Јелени Гојковићевој и Катници Бајићевој. — Решено је још, да се месечна помоћ од 2 фор и за идућу 1886/7. шк. годину Ирени Пешићевој ученици Ш. разреда грађ. школе редовно издаје с тим, да је дужна семестралне сведоче председници свагда показати. — Једној отменој госпођи, која се поболела и услед тога налази се у врло бедном стању одређена је месечна потпора од 2 фор., која ће се издавати до 1. априла 1887. Остали обављени предмети у овој седници од мање су важности.

III.

Добротворна Госпојинска Задруга у Митровици.

Перовођа ове госпојинске задруге г. Влада Марковић учитељ, није могао због својих фамилијарних неприлика, што су га по несрећи ове године пратиле, да доспе, да о овој задрузи донесе опширнији извештај; али толико је јавио, да ова задруга броји 50 чланица, а часнице су ове: гђа Софија Ивановића председница, гђа Наталија Месаровића подпредседница. Ванредне часнице, које су у основицу положиле 50 фор., и опет дају и даље редовне прилоге и имају у свима одборским седницама приступа и решавајућег гласа, јесу: гђе Јелена плем. Бајића и Кристина Терхај. — Старатељке задружне: гђе: Персида Мишковића и Милица Адамовића; одборнице: гђе: Драгиња Вујашковића, Милева Вучанова, Катарина пл. Георгијевића, Санда Јовановића, Емилија Јовановића, Јелена Гл. Мијића, Јелена Јов. Мијића, Нина П. Матића, Милева Новаковића и Драгиња Радовановића.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

на погорелце Србе у Турском Бечеју и Српској Црњи.

Скупиле госпођице Олга Зорићева, Зорка Гаванска, Милка Трубићева, Драга Димитријевићева и Јулка Милосављевићева у Суботици.

По 10 фор.: Добротворна задруга Сркиња.

По 5 фор.: Катарина плем. Пашићка, Терезија плем. Милиновићка.

По 3 фор.: Јелена Недељковићка, Љубобратић,

По 2 фор.: Анастасија Батићка, Самко Манојловић, Драгиња Арацка, Миладин Недељковић, Емилија Мучалова, Глиша Остоић. Милован Остоић, Радован Кр. Јовић, Олга Кнежевићка мајорица.

По 1 фор.: Марија Манојловићка, Маријете Мапојловићка, Емилија Радичка, Катарина Ђорђевићка, Марија Коларићка, Милица Димитријевићка, Борбала Мајорон, Душан Стојковић, Катинка Мачковићка, Емилије Мучалов, Јован Јовановић парох, Милка Беквалац, Божидар Вуић, Душан Мучалев, др. Плата Добројевић, Савете Манојловићка, Стеван Боснић ц. кр. капетан, Јелена Анастасијевић, Анка Коњовићка, Стеван Бранковић.

По 50 новч.: Софија Станковићка, Кристина Такачка, Емилија Поповићка, Марија Зарићка, Јустина Арацка, Лујза Станковићка, Јелена Георгијевићка, Дафина Лопчарска, Кристина Димитријевићка, Јован Тешић, А. А. А., Лука Арацки Душан Младеновић, Ленка Остоићка, Лида Гојковићка, Јелена Кр. Митрићка, Савета Јовић, Стева Крњајски, Игњат Огњанов, Марија Крњајска, Марија Градић.

По 30 новч.: Милева Васиљева, Н. Н., Марија Коњовићка.

По 25 новч.: Милош Б. Крњајски.

По 20 новч.: Јоца Лукић, Паја Грчки, Лепедат, Таназија Георгијевић, Пера Георгијевић, Бу-

ка Јовић, Даница Ђурђевић, Ђура Арацки, Ирина Руска, Ђура Врнчић, Милка Стаић, Милица Пенцић, Смиљка Васиљева, Ваца Мишљанов, Исак Арацки, Лазар Сибинкић, Таназија Пупшин, Истирка Мишљанова.

По 10 новч.: Мита Туранов, Јоца Јоановић, Стеван Милошев, Лазар Алчин, Милош Алчин.

По 2 динара: Н. Н.

Свега 79 фор. 75 новч. и 2 динара.

Гдин **Јосиф Стојковић**, ц. нр. капетан рачуновођа у миру из Беча, послао нам је 2 фор. за Т.-Бечејце и 1 фор. за Срп. Црњане погорелце.

Ученице срп. више девојачке школе у Новом Саду Корнелија Ђорђевића, Персида Живановића, Даница Димитријевића и Софија Рајин-Стојковића приложиле су од изношеног одела за сестре и браћу ученице и ученике погорелих Т.-Бечејаца за мушке; 2 шешира, 1 чакшире, капут, прелук и 3 пара ципела; а за женске: 6 пари чарапа, 2 пара камашне, 6 рекли, 3 жен. кане, 2 сукње, 1 муф, 1 плетена марама, 1 претача и 1 женски капут.

Гђа **Полексија С. Теодоровића** из Београда приложила је за погореле Т.-Бечејце и Срп.-Црњане 10 динара у банци, да се на једнако подели.

Добротворна Госпођина Задруга у Митровици даровала је на ове погорелце 10 фор. и умолила је уредништво овог листа, да од тога пошаље једну половину у Т. Бечеј, а другу половину у Срп. Црњу.

Уредништво је све горње прилоге већ послало своје опредељењу.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ДРУШТВА.

— **Висока отличовања.** Подначелница добротворне задруге Сркиња Новосаткиња гђа *Софија Чакра* и подначелница добротворне задруге Вршчанак гђа *Амалија Радакова* и благајкиња исте задруге гђа *Мила Недељковићка*

обдарене су путем својих великих жупана од Његовог Величанства краља Србије Милана I прва сребрном, а ове две златном „медалом Краљице Наталије“ за учињене услуге српским рањеницима у последњем српско-бугарском рату. Гђи Софији Чакри честитале су корпоративно

одборнице задружне под водетвом своје начелнице на овом високом одлицију, а гђама Амалији Радаковој и Мили Недељковићки предати су ордени у свечаном чину и у присуству многобројне публике уз срдачну честитку самог великог жупана Александра Николића. Нека им служи на дику и понос!

Извештени смо даље из **Митровице**, да је и председница Митровачке Госпојинске Задруге гђа Софија Ивановића од Нег. Величанства Краља Србије Милана I. обдарена и отликована „златном медаљом Краљице Наталије“, а од друштва „Црвеног Крета“ у Београду, друштвеним крестом за услуге учињене српским рањеницима из прошлог српско-бугарског рата. Исто тако отликована је од овог друштва „Црвеног Крета“ и потпредседница исте задруге гђа Наталија Месаровића, а и тајник истог друштва г. Влада Марковић учитељ, друштвеном захвалном дипломом. Слава им!

— **Друштво св. Саве**. Српско књижевно друштво св. Саве већ се конституисало и изабрало себи за председника г. Свет. Николајевића, за тајника Милов. Р. Маринковића и у свима крајевима српским наименовало поверенике своје, који купе чланове особито утемељаче, са прилогом једном за свагда од 100 динара, или за редовне чланове са годишњом уплатом од 5 динара. До сад има већ преко 300 чланова утемељача и преко 3000 редовних чланова. За утемељаче уписују се и друштва и добију за то диплому друштвену.

— **Женска обртничка школа** отвара се ове школ. 188^{6/7}. г. у Вел. Варадину. И наша влада, као што се види, почиње више пажње обраћати женском друштвеном животу.

— **Румунска женска задруга**. И Румунске се женскиње крећу, и оне полазе, да подигну и помажу свој народ у просвети и индустрији и да сиротињи својој ублаже јаде и бриге. — У вароши Деви у Хувадској жупанији имале су прошлог месеца своју главну скупштину, где су се као задруга конституисале. Како се јавља, скупштина је била многобројно посећена, а отворила ју је лепом беседом гђа Лукреција Олар. После тога је држао Л. Хосу једно предавање, у којем је исказао, да се има захвалити једино Румункињама, што се румунска народност у толиким бедама и напастима очувала и одржала.

— **Изложба женских рукотворина** ердељских Саскиња приређена је била у последње доба у Сибињу. Изложба се делила на варошку

или вештачку и на сеоску или народну. Она прва показала је, да иде модерним путем и при својила је бечку школу, а ова је друга задржала народни тип, особито у везовима на платну.

— **Словенци** намеравају, да подигну у Љубљани словеначку вишу девојач. школу.

— **Задруга за више женско образовање** у Пруској имала је 5. октобра (24. септембра) о. г. своју 10. главну скупштину, коју је посетио и поздравио сам министар просвете. Задруга ова има 2800 чланова и чланица, од којих је било присутно 470. Известилац је поднео извештај и изјавио, да у Пруској има саде 185 јавних виших девојач. школа са 1460 разреда и 42.726 ученица. У овима делају 1197 учитеља и 1000 учитељица. Кад би се и у нас тако поступило: онда би по броју наших душа ваљало, да има у Србији 15 виших девојач. школа а на карловачку митрополију 7.

— **Задруга за потпору сиротана**. У Хамбургу постоји већ од 10 година задруга, која се брине за децу сироту, што остану без оца и матере. Та задруга прихвати, одрани и на пут изведе такову децу. За прошли 10 година извела је задруга већ 106 такве деце на пут и пружила или је помоћи, да могу за себе лепо и уљудно живети.

Практичне школе за женске у Берлину:

1. *Школа за штампаре*, има 35 ученица, које недељно примају по 18—30 марака награде. Оне имају толико посла, да морају често и недељом да раде. Имају свој фонд за потпоре ових радница и издали су прошле године на потпоре 234 марке (око 150 ф.)

2. *Школа за бели шав* имала је 92 ученице за обично рубље и 41 ученицу за женски налит. Оне су за публику нарадиле и заслужиле годишње 7370 м. (4450 ф.)

3. *Школа за женску рестаурацију*. Прошле године посетило је и ручало у тој школи 35.510 особа, што чини дневно 97—98 особа. Кад је највише било, онда је ручало 145 особа дневно. Ту се примају девојчице на четврт године све по 86, да уче кувати и послуживати и така је навала, да неке месецима чекају, док на њих деђе ред.

4. *Школа за вештачки женски рад*. Занима редовно 6—10 ученица и радови њихови похваљивани су и лане на једној изложби.

5. *Школа за домаћице*. Почетком фебруара месеца о. г. отворила се у Берлину школа за домаћице. Она је отворена за девојчице из радничког и нижег сиромашнијег грађанског реда

Било је спремно места само за 12 питомица, а на брзо се морало узети још 8, рад умноженог посла у самом заводу. Питомице се издржавају о задружном трошку. Уз питомице примају се и уче ту и друге девојчице. Законом управља један одбор од 3 мушка и 3 женска лица. У заводу се примају девојчице, што су свршиле основ. народ. школу, а уче ту кувати, шити на машини, прати рубље, дакле све оно, што је једној домаћици потребно. На ручак прима завод и друге женске, које нерадо иду да ручају у тако звану народну кујну (Volksküche). У заводу има једна велика дворана за ручавање, коју постављају и у којој служе питомице тога завода. Кувају се три јела сваки дан: чорба, вариво и месо. Већа или цела порција вреди за особу 35 фенига, од прилике 20—22 нов., а пола порције 16—18 нов., а само чорбе, или само варива мож добити за 10 нов., шоља кафе с млеком и шећером 5 нов.

Има тамо у Берлину и сила других завода, где се женске спремају за практичну привреду и за самосталан живот. Можда би и наше добротворне задруге могле већ коју од ових стручних школа заводити у своје колу и дати тако прилике нашем женском нараштају, да стварају себи самосталан живот, те да не падају у време нужде у очајање или у моралну пропаст.

— „Споменик слободe“. Француска република поклонила је својој сестри Републици Сједињених Држава у Америци пре 2 године један диван и горостасан споменик од туча, што представља женскињу, која држи у десној руци у вис луч, а у левој књигу. Штатуа је висока 62 метара, а стоји на каменом постољу исте такве висине. Штатуа је подигнута на уласку њујоршког пристаништа и откривена је сад 16. (28.) октобра о. г. уз велику свечаност. Било је преко 10.000 гостију званих. То је сад највећа и најгоростаснија штатуа у свету. На њој ће горети електрична светлост и служиће као светилник (Leuchthurm) за пристаниште.

— **Почасни дар.** Народ талијански показао се својом добром краљу Хумберту веома благодаран једним видљивим знаком. Кад је оно пре 2 године онако ужасно беснила колера у Напољу и околини, отишао је тамо краљ Хумберт да теши и храбри народ. За ту његову великодушност сложио се свет талијански на предлог једног туринског листа, те прилозима само од 5 центесима (2—3 новч.), како да учествују у дару и најсиромашнији сталежи, скупе велику

своту новаца и начине за то грдан венац од туча: што представља бриљан и лавор, поврх чега стоји звезда од сџвога злата. По грани стоје златни слови неписана места: Касамичиола-Буска-Напуљ, градови, које је краљ за време те несреће посетио. Краљу је предала тај дар једна депутација 7. октобра о. г. Краљ се врло лепо захвалио на дару и задржао је депутацију на ручак.

— **Ирске госпође и Гледстон.** Госпође из Ирске поднеле су Гледстону премије министру енглеском за његову наклоност према Ирцима у знак своје благодарности захвалну адресу од 500.000 (по милијуна) потписа.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

— **Лечење ваздухом.** У месту Берк-у на реци Илм-у подиже се илица за грудоболне, који ће се лечити само ваздухом. Покушај је ове године учињен са више таквих болесника и с врло повољним успехом. Тамо је шумовит крај, па болесници дању ноћу живе у слободном ваздуху. Имају тако зване „Хенгематен“ кревете, што висе, у којима болесници добро заогрнути под отвореним небом спавају, а чувари их чувају.

— **Певати здраво је.** Мерећи наћи ћете, у млађих и старих људи, да су преа у певача сила јача, него у оних, који не певају; а у деце као и момака и девојака, који певају, не само да се већма рашире, него и плућа буду сила јача и далеко сигурнија од јектике, туберкулозе, — те певање је као и гимнастика једно од најглавнијих предохрањујућих средстава и начина од ове најужасније море људске.

— **Не пиј и не једи никад сувише врело ни сувише хладно пиће и јело.** Свако јело и пиће, које се мора пити и хладити, пре но што се узме, није нагао, ал лагани и сигуран отров за сваког, ко их тако узима. Таком се храном стомак и грло по лако кваре и у својој радњи слабе, те ће пре и после постати неспособни за оно, за што су одређени. Ко мисли, да само врела кафа и чорба добро чине, врло се вара. Исто се тако може навући велика несрећа и гутањем леда или пићем леденог ладног пива и узимањем сладоледа, кад човек у летње доба или загрејан отвори грло на сина и гута пића онако с леда ладна. Многи је ту непажњу већ главом платио.

— **Шта вреди сир као храна.** Једна фунта сира и по фунте брашна или хлеба вреди као и две фунте меса. Сир нам даје месо и крв и

снагу. То добро знају Енглези и Американци. У Енглеској се троши годишње преко 300 милијуна фуната сира, а у Северној Америци до 200 милијуна фуната. Само се код нас још довољно не цени вредност сира баш као год и млека. Али да од млека добијемо месо и крв, мора се оно у сир претворити, стомак тек претвара млеко у сир.

M. Z.

ЗА МАТЕРЕ.

— **Назите на лампе.** У вароши Мохабито угинуло је са родитељске непажње троје деце. Мати и отац оду у вече на забаву неку, пошто су децу успавали; али оставе на столу лампу с петролеумом да гори, да се ко не би деца уплашила, ако би се пробудила. При поласку закључају за собом врата. Кад се око 11 сати ноћу вратили, осете још из ходника неки загушив дим, уплаше се и брзо да отворе врата, кад у соби пуно дима а канабе гори. Потрче брзо деци, ал ни једно се не миче, те ни лекари не могуше избавити сироту дечицу, погушила се сва од дима. А шта је било. Мачка остала у соби па по свој прилици изврнула лампу на диван и овај се запалио. Да нису на брзо дошли изгорела би и кућа и деца. За то ваља здраво назити на лампе. Зима се ближи, кад се лампе више пале и кад се чешће забаве држе, па за то опомињемо на ово наше матере.

— **Дечија љубав.** Краљица талијанска носи један Ђердан од корала дању и ноћу, не скида га никад; па, ако и обуче тоалету, којој не одговара овај накит, она га скривено носи. А постао јој је тако драг и мио отуда: што јој је купио њен син престолонаследник Виктор Емануел. Кад је овај са својим наставником пре 5 година шетао по Мљетцима (Венецији) опази он у једном излогу диван Ђердан од корала. Њему се тај тако допадне, да је одмах рекао: „Ја ћу то купити мојој матери.“ Уђе одмах у дућан и погоди се, ал пошто није имао толико новаца, да га целог исплатити може, узме само један део Ђердана, а за остало се удеси, да трговцу откупује Ђердан, како кад од свога ценажа приштеди и пошље. Прошло је тако читаве две године дана, док је принц од своје заштеде могао исплатити и набавити читав Ђердан. Мати је то тек касније дознала и тако је тај чин, детиње љубави обрадовао, да је рекла: „Ово је најдрагоценији накит мој, нећу га никад скидати, јер хоћу, да ме увек подесећа сине на твоју љубав.“ Па тако и чини.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **Мухе како се још терају из собе.** Мухе не подносе задаха од Рицина (морске кудеље). За то посаде неки семе од овог у лонцу у соби и трава што никне растера мухе. — Још већма гуми-дрво аустраљско Eucalyptus, и ово многи држе данас у соби у лонцу, па мирис онај одбије и мољце из собе, и кад се метне лист од њега у постељу, утекну и бухе и стенице од те постеље.

— **Бунар гвозден да ти незамрзне.** Познато је, да бунар на шмрк замрзне оном водом, што остаје над запорницом (вентилом) и онда има кубуре, док се шмрк опрости, да може опет да ради. Да то не буде и да ти се не смрзне, а ти подај пробушити малу руну да шило може проћи изнад запорнице. На ту руну оде у бунар сва вода, која на лулу не изађе, те цев остане чиста. Рупа та може се зачепити, кад прођу мразеви.

— **Леп за пећи да се не диме.** Узми мало ситно стучена дрвена угља, и толико соли и лончарске земље, па с водом замеси у тесто, и тим залепи пећ док је хладна, ако је пећ гвоздена, додај још уз то боракса (из апот.) и добро измеси; то је један од најбољих лепова за гвоздене пећи.

— **Воће летос осушено ако би плеснивило да избавиш.** Стави га одмах у врелу пећ да мало постоји ($\frac{1}{4}$ сата), тим се убије плесан.

— **Јабукe и крушке остављене за зиму да се не смежурају.** Сложи их у сандуке у ситан сув песак и затвори; тако стојећи неће се смежурати, као кад стоје отворено.

— **Цвеће преко зиме како се залива?** Око, које баци лист и спава, треба врло ретко и то само толико залити, да се земља му сасвим не осуши; а оно, које и зими има листа, мора се чешће заливати, али и томе је доста два ил три пут недељно додати помање воде, у осталом ваља се управљати по времену и месту, па на влажном времену мање и ређе а на топлим и сувом месту више и чешће заливати.

— **Купус кисели да не прекисне:** Намажи буре ил кадицу, у којима ћеш купус да киселиш, кречном водом пре мењања купуса; а пре него што ћеш да мећеш, опери врелом водом; па онда мећи и задени у њега још и колац од брезовине, — то начини купус сила куснији, и сачува га, да не прекисне и необалави.

P A Z H O.

— **Сликарске.** Приликом једне изложбе у Пруској изнеле су и немачке сликарке својих 69 одабраних слика у боји. Међу овима је било 20 портрета, 17 слика из обичног живота а остале из побожног живота и друге врсте. Од вештакиња биле су 18 из Берлина, 9 из Монакова (Минхена), по 4 из Дислдорфа, Беча и Брисла, по 2 из Хага, Хамбурга, Прага, а остале из других крајева немачке државе; а било их је и из Париза.

— **Дубока старост.** Пре неколико недеља умрла је у Петрограду једна госпођа, која је још прошлог столећа била код царице Вел. Катарине придворкиња. Живела је 114 год. До гроба је испратила сестра рођена 113 год. стара, али тако још јака, да је ишла за сандуком до гроба (које је далеко) пешке и доста лако.

Ч И Т У Љ А.

† **Софија Славнићка рођ.** Грчки задругарка бивша одборница добротворне задруге Српкиња Новосаткиња упокојила се после дужег и тешког боловања у својој 62. години живота 9. (21.) октобра о. г. у кругу своје многобројне дечице и родбине. Била је добра мати, ревњосна чланица и велика пријатељица сваког општег народног бољитка. Лака јој црна земља и вечан спомен међу нама!

— † **Текла Миладиновићка** супруга Гавре Миладиновића из Манђелоса упокојила се скоро. Политични лист „Сремац“ доноси о овој покојници врло леп некролог. Црта ју као ваљану матер, верног друга, врну газдарицу, примерну Српкињу, милостиву хришћанку. За оваким ваљаним српским мајкама не жали само онај крај, него цео народ, и за то и ми довикујемо: „лака јој црна земља, дичан спомен! Оставила је за собом 4 ваљана сина и 1 ћерку.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Радо иде Србин у војнике по познатој мелодији саставио др. Јован Пачу. Издање српске књићаре браће М. Поповића у Новоме Саду 1887. Цена 70 новч.

САДРЖАЈ: 1. Шта све могу да раде женскиње? (Продужење); — 2. Како се одрже деца до краја прве године од *. — 3. Шта је давашња кујна. — 4. Зимње вечери на селу од Милке. — 5. Буквице о женском оделу и накитима. — 6. Један ручак у арапској кући у Дамаску од В-а. — 7. Рад добротворних задруга. I. новосадеке. II. суботичке. III. митровачке. — 8. Добровољни прилози на погорелце Србе у Турском Бечеју и Српској Црњи. — 9. Листићи: из друштва, зарад здравља, за матере, за домаћице, разно, нове књиге и листови. — 10. Примедба.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. — **Издаје и уређује:** Аркадије Варађанин.

ШТАМПАРИЈА М. ДИМИТРИЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ.

Парица против Јаше Томића уредника „Заставе“ (пред будишпетанском поротом 2. октобра 1886. год.) Цена 6 новч. Издање И. Иванића.

— **Србинови записници** бр. 26. друго издање (прво је конфисковано од одветништва) записује Србин-Милош Грабовачки. Излази месечно једанпут. Претплата за целу годину 1 фор. или 2 и по динара.

П О З И В

НА

ИГРАНКУ С ВЕЧЕРОМ

КОЈУ ПРИРЕЂУЈЕ

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА
СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА

у уторак 4. (16.) новембра 1886.

у дворани

СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА
у корист своје задружне благајне.

Улазнице од особе вреде 1 фор. а. вр. а примају се с благодарношћу и добровољни прилози.

Јело и пиће даваће сама задруга по утврђеној и умереној обичној гостионичарској цени.

Улазнице се могу добити у књижарама Браће М. Поповића и Луке Јоцића и др. и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 ЧАСОВА У ВЕЧЕ.

Примедба. Молимо све оне наше претплатнике, који нам дугују претплату за ову 1886. год., да нам изволу послати претплату до децембра месеца о. г., како би и ми могли наше рачуне за ову годину у ред довести.

Уједно јављамо нашим новим претплатницима, да се претрпе до нове године, па ћемо их уврстити у ред претплатника за идућу 1887. годину, јер су нам неки бројеви од ове године већ изишли (2. 3. и 4. број) а и од осталих имамо тек по десетак примерака, а не можемо прештампавати, јер нам се са 16—18 нових претплатника не би трошак накнадио.

Уредништво.